

Se de done ori in septemana; Joi-a si
Duminica; era candu va pretinde im-
portanti'a materieloru, va esi de trei sen
de patru ori in septemana.

Pretiuul de prenumeratiune,
pentru Austria:
pe anu intregu 8 fl. v. a.
„ diumetate de anu 4 fl. v. a.
„ patriaru 2 fl. v. a.
pentru Romania si strainetate:
pe anu intregu 12 fl. v. a.
„ diumetate de anu 6 fl. v. a.

ALBINA.

Prenumeratiuni se facu la toti dd. cora-
spundinti ai nostri, si de a dreptulu la Re-
dactiune **Stationsgasse Nr. 1**, unde
sunt a se adresa si corespundintiele, ce pri-
vescu Redactiunea, administratiunea sau
speditura; cate vor fi nefrancate, nu se vor
primi, era cele anonime nu se vor publica

Pentru anuote si alte comunicatiuni de
interesu privat — se raspunde cate 7 cr.
de linia; repetirile se facu cu pretiu sca-
diutu. Pretiuul timbrului cate 50 cr. pen-
tru una data se antecipa.

Pesta, in 19 fauru n. 1873.

O idea si propunere intru intere- sulu nationalu.

Cetindu si studiandu noi datele sta-
tice, pe cari mereu ni le publica foile
sciifice despre miscamentele comerului
si comunicatiunilor postali si telegrafice,
si alte multe ni-a batutu la ochi,
semnata sporire din anu in anu a spe-
cialitatilor de gazete sau diaria la postele
si telegrafi, si acesta observare ni-a des-
partutu o idea si unu planu, ce ne pri-
vescu si cauta se ne interesedie pre noi
romanii din Austro-Ungaria specialu.

Avemu se ne splicamu in pucine
cuvinte, caci cestiunea este simpla si ce-
stei sciun ratiuna, o vor petrunde pre
toate.

In anulu 1868, postele regie un-
gheresce au spedatu 13 millioane de nri de
gazete; in anulu 1869, 13 1/2 millioane,
in anulu 1870, 15 1/2 millioane, in an. 1871,
17 1/2 de millioane; despre anulu 1872
datele nu sunt deplinu statorite, dar se
de cu socota, ca urcarea er va fi de cate-
va millioane.

De aci se vede, ca intr'unu scurtu
timpu de 4—5 ani, literatur'a diaristica,
si prin urmare si intieliginti'a si in-
teresarea politica-nationala de cele ce se
petrecu preste totu in lumea cea mare,
si mai de aproape in jurulu seu, in patri'a
noastra, — s'a duplicatu.

Este cea mai evidenta, am pote dice
o matematica doveda ca, cei 13 mil-
ioane de nri de gazete de la 1868, paun-
tam 1871 si 72 nri pre departe nu
mai ajungeau si ca, deca la 1868, buna
era 20,000 de esemplaria de gazete pre-
numerate ajungeau pentru unu nru de
10,000 de cetitori, la 1872, urcandu-se
nrulu esemplariilor diferiteloru gazete
prenumerate peste 40,000, si nrulu cetito-
rilor trebuie se se fia inmultitu preste
100,000 de mii.

Candu constatamu acestu progresu
generalu, ce alta intrebare pote se fia
pentru noi romanii mai frisca, de catu:
ore la acestu progresu participa? — si
deca participa, *in ce mesura participa?*
— er deca nu participa, *din care cauza
nu participa si elementulu nostru natiu-
nalu?*

Repetimu, ca nu credemu se fia de
lipsa a splica importantia si chiar nece-
sitatea d'a deslega acesta cestiune, d'a
erul si in acesta privintia adevverulu.

O data pentru totu de un'a, domni-
loru, se incetamu d'a ni ascunde capulu
de naintea pericolului, ca si strutiulu de
naintea venatoriului! Sinamagirea numai
noa ni strica, si frica nu este — nici po-
tere, nici intieptiune.

Pentru ca deci, in acesta cestiune se
potemu afla deplinulu adevveru si apoi de
aci se potemu scruta si deduce causele
si consecintiele, esiste numai unu espe-
diinte securu, acela, ca — *fie-care ono-
rabila Redactiune a celoru pucine foi ro-
mane ce avemu in Ungaria si Transilva-
nia, — caci aiurid n'avemu nici un'a in
Monarchia, — se-si publice intregu cata-
logulu prenumerantiloru sei, precum si
alu esemplariiloru ce da gratis si in
schimbu.*

Noi propunemu, ca se se publice
statulu de estu timpu, dar — se se insem-
ne la urma si statulu de pre cei 2—3—4
ani de mai nainte, pentru d'a pote con-
statu miscamentulu succesivu, in susu
sau in diosu.

Noi nu suntemu, si nu potemu fi
bondnai de vr'unu interesu particularis-
ticu, pentru ca noi nu invidiamu pre ni-

menea, si si mai pucinu potemu dori
desmascamu slabitiunea seu serafia vr'
unei altei foi, — si mai alesu astadi, un
de noi am ajunsu, de — asi-dicendu
nici nu mai avemu diaristica de diferit
colori, fiindu multu pucinu tote *opositiu
nali*, si armonia intre ele mai buna de
catu ori candu alta data, — ce cu multa
satisfactiune constatamu, — si unde noi
insine, precum am mai facutu si alta data,
recunoscemu ca nrulu prenumerantiloru
nostru, a nume in *Bucovina*, prin influin-
ti'a episcopului *Hackman*, si in comitatele
Aradu, Temesiu si Carasiu, prin impede-
carea comuneloru nostre intru prenume-
rare, — a scadiutu cu peste 140; — ci
atentimu, precum atinseramu, curatu nu
mai interesulu *descoperirei adevverulu*,
pentru scopulu d'a deslega cestiunea mai
susu amintita, si specialu d'a convinge
pre fie-cine, ca sub imprejurari grele ca
cele ce apesa a supra noastra de 5—6
ani, *cata de mare este puterea resistintei
si consciintei nostre nationale? si — pana
in ce mesura potemu se contamu si mai
departe pe ea?!* —

Noi — suntemu gata a da man'a
cu cele lalte foi nationale pentru d'a cer-
cetati si vindeca reulu nepasarei seu des-
curagiarei nationale; dar pentru ca spre
acestu scopu se ingagiamu pre toti cei
buni si zelosi din natiune, trebuie naintea
ochiloru loru se aretamu adevverat'a stare
a lucrului si apoi se ni facemu deducti-
unile si se ni damu opiniunile. —

Confusiunea urmata din abusu.

Vorbiramu in nrulu precedentu — dupa
„Reforma“ din Bucuresti, despre confusiunea
urmata in *Bulgaria* prin abusu sinodu-
lui constantinopolitanu facia de essarchatulu,
adeca autonom'a bisericiei nationale bulgare, si
— am spusu si aceea ca, escomunicatiunea si
anatem'a Fanarului n'a fostu in stare, a desparti
poporulu bulgaru de catra biseric'a si clerulu
seu. Mai remane in acesta privintia atat'a nu-
mai de amintitu ca — nu e domineca si serbatu-
ria, candu la anulu seu altu locu, chiar in bise-
rica se nu se nasca frecari, certe, pana si batai
sangerose intre organele patriarhului din Con-
stantinopole, si intre poporulu bulgaru, carele
de multe ori tramite cu capetele sparte pre
uneltele patriarhului grecu, la stepanulu loru!

Bulgarii o data cu capulu nu vor a-si
mai lasa biseric'a preda greculetiloru din
Fanaru.

Dar — nu mai mica este confusiunea in
partile Jerusalemului — pentru *depunerea* pa-
triarhului loru *Cirilu*. Acestu santu parinte a
fostu forte amatu si veneratu de poporulu Pa-
lestinei, mai vertosu de inarea maiortate a ara-
biloru ortodosi. In acesta privintia reprodu-
cemu din *„Telegrafulu“* de Bucuresti — ur-
matoriele:

„In ajunulu Craciunului, *Procopios*, noulu
Patriarhu ortodosu din Jerusalem, se duse la
Vithleemu spre a celebra servitiulu divinu in
diu'a de Craciunu la biseric'a nascerei. Sant'a
Sa era accompaniatu de unu numeru ore care
de soldati. Primirea ce i se facu de arabi, fe-
mei si copii, — fiindu ca barbatii s'au trasu la
o parte, — a fostu din cele mai senglare si es-
ceptionali. Nu se audia de catu blasteme, siu-
eraturi si totu felulu de sgomote. Soldatii pri-
mira ordipu, de a imprascia multimea; dar ei
au avutu rusine de a intrebuintia fortia in con-
tra femeiloru si a copiiloru, lasandu se face
ce vor voi. Nici unu arabu n'a asistatu la ofi-
ciulu divinu. In anii precedenti, in asemenea
ocasiuni, gramadirea crestiniloru era asiá de
mare, in catu manastirea nu potea se-ii mai
cuprinda. Anulu acest'a n'a fostu de catu
vr'o suta de pelerini, greci, preoti si soldati.

Cu tote staruintiele, Palestina a romasu

fidela Patriarhului *Cyrill*, alu caruia nume se
pronuncia si astadi in rogatiuni.

La *Jafa*, superiorulu manastirei a fostu
alungatu de preotii indigeni. A trebuitu se a-
ducea de la Ierusalimu unu preotu grecu pentru
serbatorile Craciunului.“ —

Asia credemu, ca ajunge atat'a, pentru
de a ne convinge, cumca acele popora de la re-
sarit, ori catu se tienu ele de primitive si ro-
sine, precum am mai facutu si alta data, bite
prin jugulu Turcului, totu au curagiulu si
sciu a-si apera dreptulu loru bisericescu facia
de tiranii loru greci, cari — sub masc'a de
santi parinti si capi ai bisericiei, le jatuescu si
asuprescu.

Din esemplulu aceloru popora, asia cre-
demu ca potu invetiati si altele. —

O idea si intreprindere non plus ultra!

In Parisu s'a infintiatu unu comitetu, cu
pre salutarulu scopu, d'a propaga — prin im-
partirea de carti bune intre slavii si romanii
Austro-Ungariei — cunoscinti'a limbii si cul-
turei franceze.

Acestu comitetu si publica de curendu
program'a sa — mai antaiu in *„Correspondance
slava“* din Praga; er dintre foile romane
„Trompeta Carpatiloru“ fu prim'a care o
triduse.

Cu multa placere venimu a o impramuta
si noi de la sor'a de peste Carpati, recoman-
du-o desclintei apretiuiri a cetitoriloru nostri.
Ea suna:

Programa.

„Resbelulu desastrosu prin care amu
treptu, ne a revelatu simpatiele ce nutrescu
pentru *franceza* printre unu popor slav, si de
cunoscute pana adi. Slavii Austriei, cari lupta
de seculi contra veciniloru loru nemti; Roma-
nii, cari sunt nutti cu noi prin comunitate de
origina, ne-a datu, in timpii nenorociloru
nostre, dovedi de simpatii pentru cari nu sci-
mu cum se le fimu: ai recunoscetori. Nu po-
temu se li multamimu mai bine de catu pro-
curandu-le midiloco d'a se initiati cu limb'a si cu
literatur'a noastra. Ei iubescu pe Francia prin
instinctu, dar li este cu greu a o cunosece de
ajunsu; ei sunt despartiti de Francia prin Ger-
mania; li se impune o cultura cu totulu germa-
na; la ei cartile franceze sunt forte rari si cu
unuu pretiu forte urouat.“

„Vremu se punemu pe Francia in comu-
nicatiune cu amicii sei destulu de pretiuuti pa-
ni acum. Celu mai bunu midilocu este a li
procura gratisu cartile franceze de cari sunt
lisiti.“

„Ni propunemu a tramite ronduri-ronduri
profesoriloru, societatiloru sciifice si li-
terari, intuniriloru, studintiloru din Praga,
Psen, Lemberg, Pesta, Sibiu, Agram, Laibach
et... opere de gramatica, istoria, literatura,
sciinte etc.“

„Printre barbatii invetiati si omenii din
lumea buna, cu este unulu care se nu pote ga-
siti bibliotec'a sa ore-care volumine devenite
molestorie. Aceste volumine, distribuite bine in
circuri unde sunt necunoscute, vor face serviciu
mari prin propagarea ideiloru nostre facendu
mai bine cunoscute Francia.“

„La o asemenea fapta patriotica, invi-
tam noi pre toti acei cari tienu a mantiené si
intinde influintia morala a Francei in stra-
tata. Vom fi fericitii, a primii de pe acuma
truri, fia in carti, fia in bani, pentru cumpe-
are de carti.“

„Speramu in buna-vointia Societatiloru
avante si in DD. autori si editori. Asociindu-
la oper'a noastra, vor face celu mai mare
serviciu literaturii nationale.“

„Ori-ce donatoriu pote designa insu-si
destinatiunea donatiunii. Ori-ce opera va pur-
ta numele donatoriului, de va dori.“

„Pentru cereri si informatiuni, se se
dreseze la Dd. *Gaidoz* profesor la scol'a de
sciinte politice, 32 *rue Madame, Paris.*“

„*Hovelaques*, directore alu *„Revestei lim-
bistice“*, 2 *rue Pléchier, Paris.*“

„*Leger*, doctoru es-lettrest, 30. *quai d'
Orléans, Paris.*“

„*Emile Picot*, vice-consulu, 7 *place d'
Eylau, Paris.*“

„Si cum vedeti, ideia Comitetului este
cu totulu practica. Ea nu pote de catu se fia
bine primita de catra populatiunile slave si
romane.“

„Dar membrii Comitetului nu vor pote
cunosece cu esactitate numerulu societatiloru
si trebuintiloru fie-careia. Este deci de trebu-
intia ea, chiar de acum, se-si face cunoscute
dorintiele, adresandu-se in scriu la un'a din
personele indicate mai susu.

„Debuturile Comitetului vor fi firesce for-
te modeste; elu nu va pote raspunde la tote
cererile ce i se vor adresa, dar va lua nota si
se va sili a li satisfacé mai tardiu.“

„Se intielege de siiasi ca Comitetulu nu
pote lua asupra-i sarcina cheltueliloru de
transportu, care in genere se va efectua prin
mica-viteza, (*Frachtgut*), lasandu portulu in
greutatea destinatoriloru.“

„Comitetulu se va sili a adopta, pe catu
va fi cu potintia, natur'a scrisoriloru tramiso
in trebuintiele particulare ale donatoriloru;
cartile sciifice, de esemplu, vor fi rezervate
studintiloru, operele de teologi Seminareloru
etc.“

„Credu neaperatu, a mai aminti aci ca
pentru scrisorile adresate din Austria in Fran-
cia, *francarea este de 25 cr. si ca Comitetulu
va fi silitu a refusa scrisorile cari nu vor fi
francate de ajunsu.*“

„Juratele slave si romane sunt rogati
se bine-voiesca a reproduce comunicatiunea
acesta.“

„Starsindu, potu anuota ca s'a si adunatu
unu mare numeru de opere, si ea preste cate-
va dile vomu si face prim'a tramitere de carti.“

Estrasu din disertatiunea

*Dlu Carolu Veszeloveszky, rostita in siedinti'a
academiei magiare de sciinte din 1.13 ianuaru
1873, despre pericolulu de stingere a rasei
magiare.*

Este tuturora cunoscutu, ca statulu pu-
blicu alu sunetatii la noi nu e favorabile; si tim-
pulu ce ni resta pentru imbanatatierea lui, mai
vertosu cu privintia la ras'a magiara, dupa com-
binatiunea mea, atat'u e de scurtu, in catu sum
constrinsu a eschiamá: *ora a unu-spre-diecea a
batutu!*

Dupa a mea parere, lasata pre studia sta-
tistice, patri'a si natiunea in urm'a mortalitatii
preste mesura mari, este amenintata de peri-
clulu perirei totale; acestu periclu, publicului
celui mare necunoscutu, vr'u a-lu descoperi in
disertatiunea mea.

Am studiatu aretarile de mortalitate din
17 state, de la anii 1840—1865. La fie-care
statu am alesu acelu anu, in care mortalitatea a
fost mai mare. Cu diametrulu acestoru mai ma-
ri mortalitati am asemenatu mortalitatea cea
mai mica, ce am aflatu in statulu nostru, in res-
timpulu de unu dieceniu, si — si din acesta com-
paratiune — dorere, a rezultatu o necredibile
diferentia in nefavorea noastra. La noi adeca in
diametrulu de diece ani mai multu de 100,000
de omeni au moritu preste numerulu, ce dupa di-
ametrulu celoru mai mari mortalitati din tierile
straine ar fi urmtu se mora. Noi deci in res-
timpulu de 10 ani amu perdutu mai multu de unu
milionu de omeni preste numerulu, ce amu fi
perdutu dupa cea mai mare proportiune de
mortalitate din statele straine. Intr'unu seclu
deci, luandu totu de un'a ca punctu de mane-
care numerulu de poporatiune de nainte de unu
seclu, si sustienendu-se referintiele sanitare
nefavorabile de acuma, ar trebui se ni mora
mai multu de diece millioane de omeni preste
numerulu ce ar fi se perdemu dupa cea mai
mare proportiune de mortalitate in statele
straine.

Resultatul comparatiunii in sa, daca specializam datele dupa nationalitatile sengerate ale statului nostru, tocmai pentru ras'a magiara dominante devine mai nefavorabil.

Multi se plangu pentru sporirea preincetii a rasei magiare. Dar cauza nu este, precum toti ratacindu o socotescu, inmultirea ei cea mica prin nasteri, ci numai mortalitatea ne mai pomenita la ea! Caci nici unu statutu europenu din Apusu nu areta dupa statistica o proportiune de inmultire prin nasteri atatu de favorabila, precum areta in statulu nostru chiar ras'a magiara.

Trebuie deci se lucramu cu tote posibile midiloece morali, — si intre acestea in prima linia prin regularea institutiunii de sanatate publica, si prin o legelatiune corespundietoria in acestasi cauza — neintardiata si cu energia spre inmultirea directa a poporatiunii Ungariei preste totu, si desclinitu a rasei magiare, ca celei mai supuse mortalitatii, pentru ca sortea neessorabile, in constelatiuni politice nefavorabili, se nu strige indolintelui si de inchipuit'a sa potere, atatu de superbulu nemu magiaru, ce se legana in ilusiuni, — se nu i strige la urechia: „E pre tardiu!“ — Si acesta este partea nationala politica a cestiunii de sanatate publica, seu eventualminte cestiunea de asistintia a rasei magiare, ca nationalitate politica, de sine statatoria!

Consecintia naturala a mortalitatii estrordinarie si timpurie la noi este versta scurta de midilocu. La noi etatea de vietia de midilocu este diametralminte cu 2 ani si patru luni mai scurta, de catu in 19 state apusene. La noi, pre 12 ani neproductivi cadu 19 1/2 ani productivi, pre candu in Europa apusena pre 12 ani si 5 luni neproductive cadu 15 1/4 ani productivi.

Daca consideramu in sa durat'a vietiei de midilocu, adeca versta de midilocu a celoru morti, atunci rezultatulu e chiar infioratoriu. Caci la noi intre 100 de morti numai 11 au ajunsu etatea de 80 de ani, pre candu in 12 tieri europene diametralminte 26 de procente ajungu acesta versta, si mai multu de diumetate dintre toti mortii nostri de preste anu, sunt copii sub 5 ani. Ne mai pomenitu in lumea culta pentru unu statutu agricole per excellentiam!

Ca si candu antropofagii (mancatorii de omeni) din Sudan ni-ar manca copiii! La noi deoi, diumetate din copii se nascu, pentru a impli grupele, de locu in primii ani ai vietii loro! In 18 state apusene, vietia de midilocu e diametralminte 30 ani si 11 luni, in Ungaria (fora Ardelu si partile adnesse,) numai 21 ani si 11 luni adeca cu 9 ani mai scurta!

Sporirea poporatiunii nostre deci, mai vertosu in sa a rasei magiare, in butulu nasceriloru celoru mai numeroase ale acestei rase si in butulu numeroseloru magiarisari a locuitoriloru de alte nationalitati — este extremu mica si neinsemnata, si daca ne-amu multiam cu acesta, totusi pre scurt'a versta de midilocu si si mai scurt'a durata midilocia de vietia, e unu semnu, ca poterea nostra de vietia scade, si daca si mai departe va merge asia, trebuie se ne tememu, ca — abia se va implini profeti'a celui mai mare magiaru: „Ungaria n'a fost, ci va fi!“

Daca in urm'a unei nenorociri pe drumulu de feru, seu in urm'a unei surpari de oone, 20, 30, 50 seu mai multi omeni peru, acesta tienemu de o infricosata nenorocire. Numai in Ungaria in sa, (fora Ardelu si partile adnesse,) in restimpu de 10 ani, pe fie-care draga de dia au moritu 250 de omeni preste numerulu normale, si acesta am vedintu cu o regretabila indiferentia, pentru ca ne-am datatu cu mortalitatea infricosata, castu cu ori care lucru de tote dilele. Astfelu ne apropiamu totu mereu de diecimare. Seu ca dora acesta va fi deja inceputulu — nu acelei „grandiose mortii“, de care s'a temutu celebrulu bardu nationalu, — ci alu unei morti succesive, nefinite si triste a rasei magiare, dupa o vietia abia de una mia de ani? In fine ce dobenda, a te nasce si a locui in acesta frumosa si binecventata tiara, daca trebuie se mori nainte de timpu?

Fiindu ca publiculu celu mare este indreptatitu a pretinde de la noi medicii, ca pre bas'a eunoscintieloru nostre speciale, se aretamu causa a acestei bogate recolte de morste, — dechiaru franco si sinceru: pre bas'a principialoru generali a sciintiei medicinale, potemu presupune un'a seu alta causa, pozitivu in sa n'o scimu causa pentru ca — nu potemu s'o scimu!

Ce potemu se scimu noi, medicii Ungariei, despre causele mortalitatii in Ungaria,

candu nou nu ni sta la dispositiune o statistica medicinale? Acea parte a sciintiei, carea tratad despre causele morburiloru, jace inca adencu intunerecu. Acesta o potemu marturisii for'a ruina. Caci la cei morbosu potemu observati n mai natur'a, esenti'a morbulu, pentru a cautu cu succesu. Causele ei in sa trebuca cautate si scrutate in referintiele esteriore, adeca la faci'a loculu. Fora aceste scrutari, n celu mai mare, celu mai invetiatu si mai gniu medicu, n'ar poté deslegat' enigm'a, ch' si daca pre langa sciintia sa ar avé si darta lui Oedipus. Dar pentru a face aceste scruta e necesaria o lege si o subventiune, si ince forte potetica subventiune din partea statulu

Scopulu eminente si ultim alu sciintie medicinale este: bunastarea fisica, adeca: sanatatea. Spre ajungerea acestui scopu, la i pana in dia de astadi celu mai mare, ma appe singurulu momentu s'a pusu pe tratare medicale a morburiloru. In sa din retacire. Oice e mai bine: a se insanatosia in catu ni scurtu timpu si in catu mai favorabilu mod? Seu a nu cadé de felu in morbu? De signu, caulu din urma. De aceea, asemenea grigias' bue se portamu de a evita morburile, castu penu virdecarea loro, candu o data existu.

Ma ingrigirea cea dantatu e de multu mai mare importantia, multu mai salutaria penu poporu, multu mai rentabile pentru statutu; aci are locu sentintia: „Principiis obsta, sero medicina paratur, cum mala per longas invaluere moras.“

In Anglia de 48 de ani in cocia s'au acouta si se facu dispusetiunile necesarie pentru impuoinerea mortalitatii. Acolu in fie-care comunitate, unde preste anu moru, dintr'una nia de locuitori, mai multu de catu 23 de isi, indata se tramitu inspectori sanitari, pentru a scruta causele verosimili ale acestei mortalitati mai mari, si pentru a le delaturu dupa potintia. William Farr dice intr'unu reportu de la 1839: „For'a essager'a, potemu dice, ca in Anglia si Wales, e cu potintia, a impuoina numerulu anualu alu casuriloru de morste cu 30.000.“ Dupa Wappaus, mortalitatea in Anglia in dieceniulu 1845—1854 a fost: sub 23, la o mia de locuitori, si deja unu dieceniulu mai tardiu, dupa unu reportu din anulu 1865, numai 19, prin oare ce se forma informatiune la Paris de la 1839.

Pre temeulu studioru mele statistice outediu a afirmat, ca in patri'a nostra numerulu casuriloru de morste anualu s'ar poté impuoina cu 90.000.

Pentru a preveni in sa mortalitatea preste mesura a poporatiunii nostre, e necesariu a scruta causele, desclinitu ale morburiloru epidemice si endemice, pentru a poté lua mesurile corespundietorie spre delaturarea loro. Este deoi necesariu, a inregistrat' pe fie-care anu in tota tiara causa a casuriloru singuratece de morste, a nota referintiele esteriore influintiatore a supr'a loro, pentru ca, comparandu pre bas'a acestoru colectiuni de date, referintiele de mortalitate si cele late din a fora, observate in diferite locuri ale tierii, se potemu scruta cu timpulu causele verosimili, desi nu a tuturoru morburiloru, dar totusi a celoru mai multe, si pre bas'a rezultatulu astfelu cascigatu, se potemu lua mesuri preventive, siguru calculabile.

Numai pre temeulu acestoru si asemenea date statistice va fi in fine cu potintia, a scruta causa pentru care sporirea rasei magiare, in butulu celui mai mare numeru de nasteri, e atatu de neinsemnata, facia cu proportiunea de sporire cu multu mai favorabile a celoru late rase din Ungaria. Astfelu de colectiuni de date statistice se facu in Francia, Hollandia si Germania, cele mai precise si mai detaiate in sa in Cantonele helvetiane Genua si Zurich, in Belgia si Anglia, unde forte a rare eri, numai exceptiunalminte more cate unu omu fora ajutoriu medicale, pre candu aici la noi 80 de procente moru fora de acestu ajutoriu. In numitele state nu obvine nici unu casu de morste, fora ca se se registredie — pre langa aretarea causei si a referintieloru influintiatore.

Daca planulu elaboratu in 1793 de comisiunea delegata de Diet'a din 1791, in causa institutiunii sanitarie publice, s'ar fi realizatu inca prin Diet'a de la 1796, care — dorere, nici astadi nu este intratu in vietia, atunci, la unu Ddieu, dupa anulu 1848 n'ar fi urmatu acei intunecosii si tristi ani, si daca ar fi intratu, atunci impacatiunea ar fi succedut' inca in 1861 pre langa conditiuni cu multu mai favorabili; tier'a nostra ar avé acuma o poporatiune cam

de 20 de milioane si intr'acesta cu celu pucinu cateva milioane mai multi magiari, dar magiari din crescutu pana'n talpa?

Daca in sa regularea institutiunii pentru sanatatea publica si acuma se va mai amenat', si referintiele nostre sanitarie vor remane in statulu de facia, seu ar deveni si mai nefavorabili, atunci este causa intemeiata pentru a ne teme, ca ras'a magiara, scosa din maiortatea sa numerica, in constelatiuni politice nefavorabili, pote ca dupa pucini seoli, va inceta d'a fi nationalitatea domitoria in propria sa patria!

A preveni acestei eventualitati, astadi nu e inca tardiu, dar nu e consultu, a amenat' si mai departe crearea de mesuri preventive, si cu catu mai nainte se vor face pregatirile necesarie, cu atatu mai siguru pote se fia natiunea, ca „d'a de stralucire curendu are se vinu pentru acesta tiara!“

Nota: Precum vede ori cine, la dd. magiari totu mai vertosu tendintia, setea d'a domni, d'a stepani pre altii, este motivulu si impulsulu vietii. Va se dica: daca dd. magiari n'ar avé popora se stepanosa, ei nici n'ar mai tiené demnu se traisca! Ore daca si celelate popora, astadi subjugate, vor adopta si realizat' totu asemenea tendintia facia de magiari, — ce se va alege de ei?!

Diet'a Ungariei.

Multa vorba si pucina isprava, — este caracteristic'a casei reprezentative de la intrunirea ei in cocii.

Patru septemani sunt deja de candu s'a inceputu dezbateru a supr'a bugetulu pre acestu anu, si desi toti, chiar si petrificatii mame-luci si guvernulu vedu miser'ia financiala a tierii, totusi din nici o parte nu se ivesce o propunere pentru virdecarea radicala a reulu, nu se afla doctorulu care se tinda morbosulu adeverat'a medicinei pentru tamaduirea sa.

Intr'adeveru, parlamentarismulu magiaru astfelu a degeneratu, in catu pre pucini sunt cari mai pricepu adeverat'a chiamare a pretinsei reprezentantie a poporulu. Partea cea mai mare a deputatoru nu se infacisiedia, er cari se infacisiedia, cugeta ca misiunea loro este a redica cu voce superba progresele ce le a faoutu tiara, de candu cu laudatulu guvernulu de acuma: „In ora, castu putenti buni, se potu numai plange pentru calamitatia publicu, oaci propusetiunile loro pentru scaparea tierii de preapaste, mamelucimea nu le primesce.“

De altminte, in momentu se discute bugetulu ministeriului pentru comunicatiune, din carea n'avemu de insemnatu nimic de importantia pentru noi.

Din Francia.

Am avutu datin'a, si credemu o buna datina, ma chiar detorintia d'a ne ocupat' cu predileptiune de cele ce se petrecu in Francia republicana, acesta tiara nedispensabile libertatii si democratiei europene. De unu timpu in cocia in sa, parte din causa pucineloru nostre poteri, parte si mai vertosu pentru ca desastrelu nostre proprie ni-au absorbitu tga atentiuenea si activitatea, — marturisimu ca am neglesu acesta rubrica despre adorat'a nostra sora republicana, sperantia nostra in viitoriu.

Obiectulu care preocupu opinionea publica de mai multu timpu in cocia, sunt reformele constitutiunali, de la a caroru succesu depinde recludirea edificiuului politicu-socialu alu generosei natiuni franceze, si renvierea spiritulu democraticu europenu.

Dlu Thiers are multu valu si necasu cu faimos'a comisiune de 30, si de trei septemani in cocia doue puncte principale ilu preocupu silu provoca a pasi in lupta facia cu maiortatea reacionaria a numitei comisiuni, insarcinate cu formularea baselor constitutiunali. Aceste doue puncte sunt: stabilirea reportulu intre Camera si poterea esecutiva; alu doilea crearea unei a dou'a Camere, adeca a unei Camere conservatorie, si legea electoralu care se serve la alegerea ei si la rennoirea camerei actuale. Dlu Thiers a cerutu de la comisiune se nu-lu obligat' a promulgat' unele legi in pre scurtu timpu, si se-i lase unu terminu de celu pucinu doue luni, spre a-si poté esserciat' dreptulu de veto.

In privintia dreptulu de a partecipa la dezbateru a supr'a interpelatiuniloru, dlu Thiers a propusu urmatori'a modificatiune a art. 3 din proiectulu comisiunii: „Ori candu interpelatiunile seu petitiunile se referescu la afacerile straine, presiedintele Republicei se aibe dreptulu a vorbi in Camera. — Era catu pentru afacerile interne, numai

ministrii se fia responsabili pentru loro; daca in sa consiliulu de ministri va cunoseca, ca interpelatiunea seu petitiune atinge si politica generale a guvernulu, pentru care presiedintele este responsabilu, atunci presiedintele se fia ascultat.“

Betranulu presiedinte a insistatu in sa comisiunii a supr'a necesitatii de a se intea cu ea nainte d'a veni proiectulu de reformu dezbateru Adunantiei nationali, caci de mintrea se va complicat' treb'a si mai multu, desi este intemeiata sperantia, ca opinia dlu Thiers vor fi primite de maiortatea Adunantiei. — In u'a din ultimele siedintie comisiunii, presiedintele Republicei a ceru de la comisiune formularea unei legi speciale carea se reguledie: 1. Compunerea si modalegerii unei noue Camere, urmatore celei facia; 2. Compunerea, modulu alegerii si butiunile unei a dou'a Camere conservatorie; 3. Organizarea poterii esecutive in intervalu dintre disolvare si conchiamarea unei Adunantiei. —

Interesante si caracteristicu pentru ioritarea reacionaria a comisiunii de 30, ca ea ar fi doritu si insista inca, ca Camera conservatoria, (in forma, identica cu cas'a riloru nostri magiari, in fondu in sa multu feriate de acesta,) cu atributiuni diferite, se re se aibe misiunea a sustiene ecuilibrulu teriloru si a impedeat' precipitarea tendiiloru democratice, — se nu fia aleasa in modu cum se va alege si Camera deputatiloru, adeca se nu emane totu de la votulu universale, ci de la unele clase privilegiate de imperu si regii din mila lui Ddieu! In sa dlu Thiers insista pentru modulu egal, si este sperat' ca densulu va triumfat' in Adunantia.

Preste totu, dlu Thiers insista cu energia pentru sustinerea votulu universale, dicea ca acesta, ca legea tierii, este sacru si nelabilu, dar'a adausu ca au devenitu necesare unele precautiuni spre a nu se abusa de elu.

Romania.

Promiseramu in nrulu precedinte a produce, dupa „Romanulu“, momentele mai interesante din importantea discutiune a sup reformei codulu de procedur'a penale, in spulul reacionariu alu guvernulu.

La art. 21 cuventulu de „injuria“ se locuesce cu celu de „atacu.“ Amendamentulu dlu Ventura, ca actiunea se se faca dupa rerea agintiloru, se primesce. Amendamentulu dlu M. Cogalnicenu ca injuriile in conadunariloru se se uruareasca dupa cererea lor se respinge.

Se da cetire articolulu 58. D. T. L. Maiorescu propune a se discute acestu articolu cu art. 96, caci ambele contin mesuri preventive in contra presei: arestare si secestrarea.

Dsa combate art. 58, pentru ca nou'a dispozitiune d'a se secestrat' diariile este o lovia adusa libertatii presei, care libertate fiindu scasa in Constitutiune, prin acestu articolu se besce indirectu Constitutiunea. Libertatea presei e unu principiu importantu din tierile constitentale. La inceputu presa era sub autoritatu disciplinara a guvernulu; mai in urma introduse d'a se face libera presa, ori-catu mari ar fi pericolele acelei libertati. Libertatei presei este dar scutirea ei de sub poterea guvernulu, fora ca acesta se insemnedie licentia este luarea ei de sub autoritatea poterii esecutive, darea ei la o autoritate care nu depinde de guvern. Dandu presa sub jurisdictiune jurulu, Constitutiunea a intiesesu ca n'are a crede in politia si in iudicatorii constitutiici in jurati. In Constitutiune este inscriusa libertatea presei si jurisdictiunea ei; a veni adi, in modu indirectu, se luamu mesuri contra ei, ca o contradicere. Ce dice art. 58? Unu diaristu a publicatu o calumnia in contra guvernulu, atunci judele e in dreptu a opru diariulu a-lu confiscat' si a arestat' diaristu. Ce mai dice articolulu? Se se faca recursu la camera de punere sub acusare. Ei bine, desi se va face, camera de punere sub acusare nu e tienuta a se pronuncia indata si arestulu tiene 2—3 luni. Judele de instructiune, care va secestrat' unu diariu, nu se va convinge nici o data d'a facutu reu. Si apoi camera de punere sub acusare este si ea unu tribunale dependinte de guvern.

In art. 96 se autorisa judele de instructiune a da mandate de depunere in contra diaristiloru ceea ce pote tiené inchisu pe diaristu mai multu timpu.

Prin urmare, toate aceste confiscări și arestări aduce pagube enorme diariilor — pagube pe nejustificate — și ținem pe diariști arestați. Intențiunea ce se manifesta este de a se exclude prin lege de la libertatea presei, prescrierea prin Constituțiune; este o violare a Constituțiunii.

Eu n'apartenz o poziții care banuiesc guvernului; recunosc că presa — cu excepțiuni — a ajuns în stare deplorabilă, că diariștii au măsură lucrului de atacat, că diariștii au atacat lucruri sacrate prin Constituțiune, că au atacat pe Domnitoriu, este a atacat pactul constituțional.

Dar, reul fiindu dat, nu voi ca remediu să fie mai rău. Presa noastră de azi e mai rău decât cea acum 30 de ani. Remediu adesea s'ar da dar disprețului universal. Secestrându-se diariștii și închidându-se diariștii 6 luni, și când juratii îl achită, însăși autoritatea guvernului și a dinastiei s'amestecă cu ideea de justiție, de arbitrar, atunci când verdictul poporului îl declară ca inocent. Nu este statul a dice: nu oțeză a modifica Constituțiunea. Ea prevede modulul d'ea modifică și totu e, ca procederea să nu fie despotică, ci constituțională: atunci reformarea este afirmarea.

A lasă însă un principiu din Constituțiune și în legi detalitate a surpă acelu principiu, nu e oportun și justu. O lege e nulă până nu se întipărească moralmente în sufletul poporului: când dar libertatea presei e întipărită în științe, nu e bine ca alături să existe negațiunea ei. Poporul se face indiferent, nu mai înțelege, ce este libertatea presei și pierderea e enormă. Poate fi părerea bună pentru moment acasta măsură, însă în genere e rea, căci e imposibilă a se admite contradicție în conștiințele omnilor. La noi magistratii nu sunt nemovibili și independenți de guvern. Aceste mesuri dar în Franța s'ar traduce astfel: populației i dau dreptul d'a secestră diariile, să închidă pe diariști, căci eu nu vedu adică distincțiune între poliția și judele de instrucțiune.

Avându inamovibilitatea și independența, diii de instrucțiune sunt mai răi de cât poștii. Se poate vedea în alte țări ca judeii de instrucțiune se devină poliția? La noi în totu populu se numesc judecatori de instrucțiune și mai frecat prin alte posturi și sunt la dispozițiunea guvernului; printr'o adresă simplă pot departa ori-când. În contra polițaiului dreptu a intență acțiune, cându abusa; în contra judecatorului de instrucțiune, procedea e multu mai complicată și elu e apron răspunșabil. Deci, judele poate fi mai rău de cât polițaiul. Dacă la noi magistratur'a nu e asă, acasta i face onore — ei, era nu sistem. (Aplause).

Avem dar să dăm diariile pe mână unei autorități disce judiciare, dar care în faptu se depinde de guvern.

Crede că guvernul acasta nu va abusa de multu d'aceste mesuri. Dar cine mi garantează că guvernul viitoru nu le vor exploata cu sursă?

S'au comis rele din partea presei? Să se îndrepte cu ocaziunea reformei curții cu juratii, și liberalii, chiar ultra-liberalii vor conștient, în interesul presei, a pedepsi calumniele și relele.

La noi guvernul, astfelu cum administra, are în aparțință mai multă putere decât ori-unde. În Prusia unu ministru de justiție are multu mai puțină putere! Acolo însă d'acela dat elu nu-si permite a destitui pe magistratii printr'o simplă adresă. Acolo inse puterea e tare, și la noi ministrii cu mesurere energice sunt foarte slabi. Caus'a e, că acolo legea e lege.

Peste câți-va ani va veni unu guvern care s'ar aresta diariile de coloru contrariu și totu are unu siru de diariști arestați arbitraru, judecatori persecutați d'o parte și datu afara arbitraru. Astfelu se dă n'scero la o partită și respunșare. (Aplause.)

Statulu nu e nici albu nici roșu; legea trebuie să permită persecutarea arbitrară a unei părți din țiera căci nimeni n'are dreptul a dice: eu trebuie să asist în statu și tu nu.

Cea mai periculoasă armă, celu mai periculos ascuțit este acasta. Trebuiesc dar legi armonice și egale pentru totu.

Este patriotic și dinastic a nu lasă, ca țara să fie achitate diariile persecutate arbitraru.

Pentru toate aceste cuvinte, propun a se pune la articolulu 58 ultimulu alineat, și la articolulu 96 să se declare categoricu, că în acasta țară nu se va da mandate de depunere în contra presei. (Aplause lungi.)

G. Costaforu: Voi satisfac pe D. Maiorescu, suprimendu acele părți din articulu; cu toate acestea diariile vor continua a fi secestrate și diariștii arestați în virtutea codului penal, până nu veti reformă sistem'a acest codu. Am propus aceste reforme chiar în interesul presei. D. Maiorescu își închipsește că au temu în evulu mediu cându s'ardeau diariile și diariștii, și vine să ne propună a deriza pe fața Constituțiunea. Cu acasta poate că vrea să se ridice o statuă. E' rău că n'are dorința d'asă d'importantia și a fi admirat, atunci totu a fostu de prisos, căci în locu d'a sustine, a combatutu presa. Suprimu aceste articule, dar' presa va fi mai rău de câtu adi. Despotismulu adi e pe strade și nu la putere.

L. Eraclide: Petroleu!

D. Costaforu: Asia. Este! Nu mai e nici unu suveranu care să fie despotu: s'au îndreptat totu. Reulu e în alta parte și e inutile a ne teme de inamici puternici cari nu există. Credeti că noi vrem a suprima libertatea presei?

Maiorescu: Nu în intențiune, ci în faptu! Costaforu: Atâtu mai rău. Dicea D. Maiorescu că acestu guvern nu e totu rău, dar' totu e rău. Probatu-ne.

Maiorescu: Este arestarea preventivă a diariștilor; este înlocuirea judecătorilor cari aveau s'arestădie pe D. Beldimanu de la „Adeverulu“ din Iași. Sum în contra procesorulu de presa căci ele sunt periculoase.

D. Costaforu: Va se dice, vroti a ne face să calcăm Constituțiunea? Ea dice că presa e supusă codului penal. Nu există libertate fără dreptu și detoriție din care rezultă. Pres'a nu e liberă. Libertatea nu există: există numai drepturi și detoriție. De ce nu pledati totu libertățile fără margine?

Se corupe poporul, copii, totu: acestea sunt calomniile. Nu e permis ca unu profesor să propage vitulul, desonora, calomni'a. Cum ne spuneti că închidendu preventiv pe diariști, amu ceoțat Constituțiunea? Dar unde dice ea că nu există arestul preventiv?

D. Maiorescu: Acasta se înțelege ori cându se dice libertatea presei, de cându s'a admisă aceste cuvinte în vocabulariu.

Pres'a e liberă, dar că delictu ei se pedepșesc conformu codului penal. Modificati codulu și Constituțiunea, căci noi vom continua a aresta preventiv pre totu diariștii și pre totu culpabili. Nu cunoștemu privilegia între culpabili, între cei ce comit crim'a și condeștiulu său altfelu. Dacă D. Maiorescu vrea, ca acasta să nu fie urmarit ca totu lumea, bine-voiescă a propune modificarea întregulu codu. Noi, guvernulu, am fostu în Constituțiune și regulați lasându să se execute legile, nedându ordine judecătorilor să nu închidă pe diariști. Ve declarăm că n'am făcut'o și n'o vom face. Suoțem detori a aplică legile, a protege victimele, era nu a fi eroi. Bine am făcutu noi și judeii de instrucțiune arestandu pe diariști: unii au făcutu recursu, apelu, și au fostu liberați, alții nu. Mi pare rău că D. Maiorescu n'a interpellat pe ministru despre alte destituiri de câtu de cea făcută la Iași, cu ocaziunea arestării dlui Beldimanu, care redactă diariulu „Adeverulu“.

Persoan'a domnului e sacra, dice Constituțiunea, sacra și inviolabilă. Trebuie dar să se urmarască diariulu ori nu?

D. Maiorescu: Da; la juratii!

D. Costaforu: Ast'a e frumosu. Dar cine eră să-lu duca la juratii?

D. Chitiu: Prin mandat. D'aceia achita juratii, pentru că-i țieneti arestați preventivu câte 6 luni de dile.

D. Costaforu: Aretati-mi cum se facem? Să ve vedu! Ori se v'aretu eu!

D. Maiorescu: Multiamescu.

D. Costaforu: Să-mi multiamiti. Aplausele nu se ieu de goba, se platescu.

D. Maiorescu: Vasi rogă să-mi lasati afara din discuțiune persoan'a mea.

D. Costaforu: Mi-e greu.

Presedinte: Ve rogu, die ministru, se nu complicati discuțiunea; aveți destule mijloce dvăstra. (Aplause vii.)

Dupa câte-va dialoguri între ministru și presedinte:

D. Costaforu continuă a vorbi — adresându-se către biurou numai — continua a spune că aveau dreptate să se decida în judecata diariulu „Adeverulu“, și multu i-au costat verdictulu juratilor din Romanu. Prin ce mod se tramitemu la juratii, de câtu prin modulul legălu? D. Maiorescu ce-a vrutu altu, de câtu

să dice lumea și diariile: ati vedutu, frate, că și Maiorescu i-a frecat adă, elu, omulu de ordine, ati vedutu ce bine a vorbitu? Și, dupa ce l'o citi pre dlui, me citește pe mine și-lu uită. De aceea se nu facem frase. Până nu-mi veti areta în ce modu, de câtu ia modulul naturalu, prevedutu de lege, să dncem pe acusatii înaintea juratorilor, voi consideră totulu ca frase. Avem să procedem totu deun'a prin judecatorii de instrucțiune, prin poliția, și, — deca credeti că ei sunt nepedepsiti — aretati-ne ce să facem! Noi v'am cerutu inamovibilitatea și nu ne-ati dat'o, și totu dvăstra venitii să ne acusatii. N'are ce dice D. Maiorescu, cu totu discursulu seu, de câtu ca și cu pres'a se procedem ca cu toate delictu, și pentru totu sunt aciași judecatori de instrucțiune, aciași poliția.

Până nu ni s'o areta o'am calcatu legea de numiri în funcțiuni, toate acusatii sunt nejustificate. Ministeriele trecute sunt istoria, cele viitoare speranța: faptulu suntemu noi, și noi platim, noi cei actualii.

Nu s'a destituitu nici unu judecatoriu cu ocaziunea procesulu Beldimanu. Am credutu incapabilu pe judele de instrucțiune și l'am fatu presedinte? Si sciti de ce? Pentru că înu jude nu trebuie să se imbecileze de gloriele tradelor; să fi liberat pe D. Beldimanu, înse să nu fi spusu motivulu. Deca isi da demisiunea, e treb'a dlui: i-se va primi.

D. Maiorescu a diu că, prin articolele 58 și 96, vrem să suprimăm diariile. Dar acasta există pentru toate delictu pe cari le pedepșesc codulu actualu, ce prevede facerea de perchișțiuni și luarea obiectelor inculpate, pentru constatarea delictulu. Facendu art. 58 și 96 am venit în ajutorulu presei. E'ta ce dice art. 96. — (Citește art. 96. —)

Diariștul dar se poate plange la Camera de punere sub acuzare, și chiar judele poate reveni. E'ta ce dice art. 117. (Se citește art. 117.)

Ei bine, nici acasta nu este în favorea presei? Atunci dati-ne legi bune, căci noi vom executa pre acestea, ori câtu de rele vor fi. Prin art. 118 se face deosebire între crime și delictu: pentru crime, ca și pentru delictu se poate, dupa apretierea judecătorulu, să se

chiar neisbutite, ca de esemplu complotulu făcutu de presa, de diariști, nu le-am pedepsitu asă de aspru: am acosut p'acesti oameni din rondulu celorlalti, lasandu liberarea la apretierea judelei de instrucțiune, nu numai cu cautiune, dar și fără cautiune.

Să fie bine constatatu că n'am venit cu o lege de presă. Să nu se dice că se sustine libertatea presei în contra guvernulu care vrea s'o sugruma. Legea presei e în Belgia și în Franța, dar la noi, cari sunt restricțiunile libertății presei? Am venit cu două ameliorari: nu le vrei? Le retragu, deca totu credeti că D. Maiorescu. Retragu ambele articole, 58 și 96. Se va vedea însă că eu vream să facu cercivie presei am fostu împedecat. —

În acestu tonu a urmatu înca în două ședințe dezbateru, și rezultatulu e cunoscutu dintrulu trecut.

Varietati.

* (Originea mustătilor.) Cându Sarașcu euceria Spania, populațiunea creștină se amestecă într'atât cu nemulu maurilor, în cât pre curendu nu mai potă fi deosebita de eludiu caus'a lipsei a unui semnu cu care s'ar potdistinge; cu toate că se simția mare necesitate de a se cunoșce creștinii între ei și a se înțelege în privința unui ajutoriu comunu, ce ar să se dec. Atunci se conveni a lasă perulu capșana acum se radea pe de asupra buzei, printr'oare a lasă se creșca mustătile cari, cu o fa de peru de desubțulu buzei, adică barbășulu, formau semnul buzei. Cu acestu mod mustătile și barbășionulu devenira ocaziunu semnu creștinescu de alianță.

* (Pana unde merge avariti'a.) Este voga de unu milionariu orbu caruia i facea opțiune unu oculist. Tocmă'era o mie de lei, adică câte cinci-sute franci de ochiu. Oștulu operase ochiulu dreptu cu unu mare costu. — O! vedu cum vedeam cându el copilul strigă milionariulu, transportatu d'ocuri. E'ta, deosebescu colorile, vedu că în care mi-am luat ciocolă'ă adică diame'tia. — Ei bine, adăuse oculistulu, se nu păm timpulu; se trecem la ochiulu stangulu. — Nu l'interupse avarulu. M'am ganditu a mai matura; poftim cinci sute de franci referu se reman chioru ca să-mi pastrezu ochii cinci sute de franci! („Telegrafulu“)

Obiectele incurse pentru loteria pentru biserică din Deva.

(Urmare.)

32. Trei garnituri de perina, lucrata de atia, de la Dn'a Carolina Maioră Puiu.
33. Doi galbeni în natura de la Dn'a Maria Bodila Sibiu.
34. Cinci florini în hartia de la Dn'a Maria Hania în Sibiu.
35. Unu tragatoru de clopotu, lucratu cu lana, metasa și mergele.
36. Unu mapa lucrata cu flori aplicate de la Dr'a Anna Bologa, în Sibiu.
37. Unu oșiuletiu cu fructe și flori, lucratu cu mergele și crepu.
38. Unu tevita lucrata cu flori aplicate de la Dr'a Aurelia Ratiu, în Lipova.
39. Unu sugareta de ambra, și spuma de mare.
40. Unu anellu de aur cu margeritari și perusele de la Dn'a Martha Opres, în Deva.
41. Unu albumu pentru fotografie Dn'a Aurelia Vladu, nascuta Baritiu, în Orastia.
42. Unu portu sugare cu broderie.
43. Unu sugareta de ambra, și spuma de mare de la Dn'a Maria Măuska în Deva.
44. Unu perina brodata cu metasa, lana și perle. Domnișorele Maria și Sabina Dușan, în Sibiu.
45. Unu punga lucrata pre catifea de la Dr'a Emma Herbay, în Deva.

Rogăm pre toate domnele ce au generoasă dispozițiune d'a ne tramite obiecte pentru loterie, să ne faca cunoscutu până la 15 martie numărulu și natur'a obiectelor ce au intențiunea a dona. Spedițiunea obiectelor se poate efectui până la finea lunei lui Martie.

Constantia de Dumca-Schiav, presied. com.

Conchiamare!

Dupa ce Statutele societății de lectură „Petru Maior“ din Pesta au primitu în fine incuviințierea de la autoritatea competentă, domineca în 11/23 februaru, la orele 4 d. m. se va țienă adunare generală extraordinară pentru constituirea definitivă a societății.

Intriga junimea din Buda-Pesta decise prin acasta este cu totu respectulu rogata, a se infacișă la timpul susu espusu, în localitatea (Ullöerstrasse nr. 1.) societății „Petru Maior“.

Pesta, în 7/19 februaru 1873.

Comitetulu ad hoc.

Insciințiarē.

De și la Tomulu II. alu cuventarilor mele bisericesci, anunțiatu înca în toamnă anululu trecut, nu fusese norocosu a capetă dăremu atâția prenumeranti până acum, ca să fie garantate spesele tiparului: totuși avendu archiereulu meu diecesanu bunatatea, de a-mi anticipă acelea spese, și astfelu a me scote din perplesitate, me află în placut'a pusețiune de a potă face cunoscutu la dd. pre-umeranti, cari s'au insinuat până acum, și cari mai au de cugeț a se prenumera, cumca opulu meu e și datu sub tipariu aici în locu, și e speranția, cumca cu finea lui iuniu a. c. va fi gat'a de totu spre a se potă espedă.

Totu o data acoloru domni, cari avura bunatate a me cestiună pentru Tom. I. din cuventarile mele, cu parere de reu sum silitu a li respunde, că din acestu tomu nu mai am nici unu esemplariu disponibile: dar altminte între acestea două tomuri nu există acelu necsu, ca se nu se potă folosi unulu fora altulu.

Lugosiu, 18 fauru 1873.

Michail Nagy, canonic.

Epistola deschisa

contra dlui Ioane Bartolomeu, famosulu secretariu consistorialu din Caransebesiu;

cu reflesiuni la pamfletulu seu, publicatu într'unu suplementu la „Federațiunea“ nr. 106 din 14 oct. 1872, spre aperiare și n'fruntare,

Motto: „Wie der Schelm ist, so denkt er!“ — „Wessen Brod du iszt, dessen Lied du singst.“

(Dupa apelulu la leialitatea Federațiunii și motivarea cu de amenunțulu a cererei de ospitalitate în acestu casu, în colonele ei, dlui P. Petroviciu serie:)

Carissime dle secretariu!

In câtu am nărocirea, s'eu nenorocirea d'a Te cunosc, de candu Pré santi'a Sa parintele episcopu *Joanu Popasu* Te aduse ou sine de pre la *Viena* — inca la anul 1865, pentru de a-i ajuta, s'edrege pre mojicii de *Banationi* si astfelu se redice la flore biserice'a nationala! — DTa pururia ti-ai datu aerulu de una capacitate extraordinaria, excelentissima; Te cunoseu toti preotii si docentii din acele parti, si cu unu conventu toti carturarii, — de unu omu — forte calificatu, calificatu si dibaci d'a inventa si inace' cabale, intrige, ura si imparechari intre cleru si poporu; d'a atitia preotii a supr'a invetiatoriloru si desclinitu a supr'a inteligintiei liberale nationala, si vice versa.

De candu Te sciu, — a nune de candu s'ortea bietulu poporu si cleru din *Banatu* si intregu *confiniulu militariu* a devenitu in man'a Dvostre, am avutu nenumarate, feliu de feliu de ocazioni a esperia minunatele calificatiuni ale DTale, intru a corespunde superbu chiamarii de „secretariu,” dar sc' — secretariulu celoru mai adunci secrete, in celu mai strinsu sensu alu conventulu.

Nici cu lamp'a lui *Diogene* nu Te-ar fi potutu affa mai bine Pré santi'a Sa, parintele episcopu, deca a fostu ca se aiba in pers'na DTale unu fideju fia adevratu, in angusta comuniune devotatu si pré bine rutinatu pentru postulu *secretariulu*, cu carele se póta guverná si administrá atátu de bine si leialu, blandu, co-rectu si parintesce dieces'a cea de Ddiu scutita, carea gemuse sute de ani sub despotismulu si supremat'a serbesca !!

Candu dara am onorea a Te cunosc atátu de bine, candu dedusei din coniecturele si asertiunile Leviteloru ce le descantasi in epistol'a deschisa adresata dlui *Babesiu*, ca DTa in acelu discursu ai aflatu de necesariu nu numai pre dlui *Babesiu* a atacá, ci a isbi cu epifete murdarie si in aderintii dlui *Babesiu*, — po-reclindu-i de *clikasi*, *sateliti*, *omeni necalificati*, *compromisi inaintea opiniunii publice*, *profani* etc. vorbindu despre alte locuri, unde *confusionile*, *neronduelile* si *neupunerile* la disciplina sunt lucruri de tote dilele; candu numai *bab'a orba* póte ca nu va pricepe unde ai tintitu si in cine voiai s'loveasci; candu eu atátu dintr'o epistol'a privata a DTale, ce mi-a venit in mana, câtu si din gur'a unui confidente amicu alu DTale am esperiatu: ca DTa adese ori, — si pre cum sum convinsu, si in fia-iertat'a „*Concordia*,” Te-ai ocupatu de neinaemnat'a mea pers'ona, dandu-mi multe frumose titule, ca unu omu de buna crescere ce esci; — atunci DTa, dle secretariu episcopescu, in epistol'a-ti deschisa, numai câtu nu m'ai aretatu cu degetulu naintea publiculu de *clikasi*, *satelitu* a lui *Babesiu*, de omu fora *qualificatiune*, etc.; éra loculu *confusioniloru* si *nerondueliloru*, asiderea numai câtu ce nu l'ai scriu ca s' se tiparesca cu „*cicero*,” cumca este „*Consistoriulu Aradann*” si peste totu dieces'a acést'a, unde — DTa credi, ca *Babesiu* 'si eserce a totu poternicia.

Tient'a si scopulu DTale, dle secretariu, a fostu candu ai elaboratu draguti'a de pascvila in draguti'a de Ddiu scutita resiedintia episcopesca: a dasocali, prostiutii si ucide pre *Babesiu*, dar cu o lovitura a calca la pamentu pre mai multi, si a nune, a inferá si presentá publiculu de *omeni necalificati*, *compromisi*, periculosi, pre aderintii dlui *Babesiu* cari se affa aplicati in functiuni — si poste otarale — „de Ddiu scutitei diecese a *Caranebesiulu*.”

Mai respicatu: DTa, dle secretariu, prin epistol'a adresata dlui *Babesiu*, l'ai dascalitu si escomunicatu pre elu; ne-ai batjocouritu pre noi pre toti aderintii principialoru lui, adeca *intreg'a inteligentia*, amica lui *Babesiu*, prin urmare devotata causei nationali, pentru carea se lupta si sbuciuma *Babesiu*, pre ai carui aderinti ii numesci „*clikasi*,” s'eu unelte orbe; ai batjocouritu pre functionarii de prin alte locuri cu epitetele de *omeni necalificati*, *compromisi* si *profani*; dar nu mai putienu ai faoutu alusiune compromitetoria — si la capulu diecesei nostre si la consistoriulu nostru eparchialu, afirmandu: ca *confusionile* si *neronduelile*, — aci sunt lucruri de tote dilele.

Éta dle *Bartolomeiu*, reasumatu in putiune cuvinte cuprinsulu si tendint'a pascvilei DTale la adres'a dlui *Babesiu*, in care pascvila Te mai provocá si la unele pers'one atacate de organulu corporalu alu dlui *Babesiu*, dreptu argumentu alu asertiuniloru DTale.

Caus'a adevrata pentru carea Te-ai sem'nare nici avere, nici pusetiune nalta cu potere titu indemnatu a serie *patru colone intragi*, desi favoruri de impartitu, si prin urmare — altu spre si in contra dlui *Babesiu* si a *clicasiloru* magnetu atragatori nu essista.

Ne numesci „*omeni necalificati*.” Aci veri care romanu necorrupt; si aceea e: an-éra ai graitu — intr'unu sensu — adevrulu, talu ca DTa Ti-ai implinitu numai detorintii DTale secretariu; deca, precum presupunu eu, facia de cei de susu, carora *Babesiu* si curai se me consideri si pre mine, atunci ai dreptu, ca li este unu mare spinu in ochi; mai de parteu nu me sentu calificatu ca si DTa, d'a face — facia de acela, carele neavendu inceder servitii d'ale DTale. Noi, cei „de prin alte locuri,” si referinti si secretari — ce e dreptu, s'e-i fi „*adeveratu secretariu*,” — lasandu-T mana libera intru a dispune si decide — dupa draga voia — a supr'a bietiloru popi si dascalii.

A dou'a cauza apoi — si mai esentiala, aceea: ca acelu *Babesiu*, — carele a conlocratu diu'a si nótea neobositu spre realizare scopulu doritu de mosi-stramosii nostri, — d'a se emancipa odata biserice'a romana nationala de stepanirea straina suprematistoria, — acelu *Babesiu* caruia romanii ortodossi tot asiá au s'e-i fia recunoscatori si multimito, casi Escelentiei Sale inaltu presantitulu domn archiepiscopu si metropolitu alu nostru *Andrei*, si ilustritatei sale pré santitulu domnu episcopu diecesanu alu nostru *Procopiu*, pentru tigele puse intru emanciparea si intru restaurarea *mitropolitei romane ortodosse*; acelu *Babesiu*, — carui Dvostre, adi contrari de móre, si specialu DTa, dle *Bartolomeiu*, aveti dai multiamii essistint'a, de care ve bucurati si n care ve desmerdati, — dicu, caus'a e, pentu ca acelu *Babesiu*, n'a mai potutu vedé cu oculii si ascultá nepasatu cu urechile *vaitile* si *supinele* bietiloru preoti si invetiatori, pentru apesarie si nedreptatirile si jafuirile caroru sunt espusi, si cari devenisera multu mai cumplite si simtitorie, de câtu cele suferite sub ierarchi'a asia numita despotica si vitrega straina!

A trei-a cauza a ingamfarii DTale, dle secretariu, si a resbunarei a supr'a dlui *Babesiu*, dupa mine e: ca densulu, ca fidelu fiu alu dreptmaritorei nostre biserice, sciindu cu câte fatigia s'a creatu statutulu organicu, sciindu câte obstacule a intimpinatu intarirea aceluia; sciindu a apretiu insemnetatea acestui statutu; sciindu ca de la *respectarea exacta si prompta* a dispuzetiuniloru acestui statutu prin organele executiv'e — depinde existint'a, consolidarea si prosperarea dreptu-maritorei nostre biserice, carea — ori eu ai ingatá DTa, dle secretariu, este paladiulu multu cercatei si impilatei nostre nationali, pentru care elu, *Babesiu*, s'a luptatu si se lupta cu tota abnegatiunea de sine, sbuciuindu vitiurile si condamnandu pre cei-ce abusedia de oficiale loru in biserice si se facu instruminte teribile inimiciloru seculari in contra causei popularulu!

Acestea, dle secretariu, pre cum credu eu, si nu me indoescu ca crede veri-care romanu binesimitoriu, — aceste sunt causele pentru cari Dvostre v'ati superatu atátu de tare pre *Babesiu*, ér caus'a causelor, carea specialu pre DTa, dle *Bartolomeiu*, Te-a indemnatu a scrie acelu lungu pamfletu, pare-mi-se ca este ingagementulu DTale d'a face placute servitii impilatoriloru moderni ai natiunii nostre, de la cari astepti ca s'e fi remuneratu observandu DTa ca ei risca mii si mii pentru nimicirea lui *Babesiu*!

Judece acum totu omulu binesimitoriu, totu omulu nepreocupatu ca, deca DTa, dle *Bartolomeiu*, ai avutu cauza, multa pucina d'a atacá pre *Babesiu*, deca la comanda, Ti-ai versatu veninulu a supr'a lui, — dar ére — avut'ai conventu d'a isbi cu atát'a veementia si efronteria in noi, cari — ori câtu aderámu la aceea sauaa, dara totu nu suntemu identici cu dlui *Babesiu*?

Ne numesci *clikasi* si *sateliti* ai dlui *Babesiu*; — ei bine, intr'unu intielesu ai conventu; eu unulu si cu mine multi alii, asi poté dice — forte multi, recunoscemu si Ti marturisimu sinceru ca din totu sufletulu suntemu plecati principialoru celoru curate si scopuriloru celoru sublime ale dlui *Babesiu*, caci sunt principiale si scopurile celoru-mai adorati de noi martiri ai nostri; suntemu chiar admiratori ai dlui *Babesiu*, pentru nesuintele, luptele si suferintiele sale nationali, dar eu nu me indoescu, ca si chiar acei domni, la cari DTa provocasi ca s'e areti ca cu nedreptulu i-a atacatu *Babesiu*, — deca si dóra ar fi superati pre pers'ona, dar pre câtu sunt omeni de omenia, luptele lui nu potu se nu le pretiniesca! Ei bine: intru acestu intielesu toti romanii de omenia sunt — *sateliti* si *clikasi* dlui *Babesiu*! Altu intielesu legatur'a nostra nu are. *Babesiu*

La noi, ca e dreptu, — nu se guvernáza — administráza atacurile consistoriali in modu absolutisou „*ex praesidio*!”

La noi, capulu diecesei nostre, Présantia Sa parintele Episcopu, numai acele agende le resolve cu secretariulu seu, adeca „*ex praesidio*” cari nu sunt de natura si interesu specialu bisericescu scolaru s'eu economic-finantialu, deci asia numitele „*reservate*,”

La noi, nascosesi DTa, dle secretariu, e *confusiunea* si *neronduel'a*, pentru ca consistoriulu nostru indatu dupa inchierea primulu sinodu eparchialu din 1870 s'a organizatu si constituitu in spiritulu si conformu prescrieloru statutulu organicu!

La noi e *confusiunea* — da, pentru ca consistoriele nostre atátu celu *Aradannu* câtu si celu *Oradannu* in totu anulu au substernutu reporturi generali sinodulu eparchialu.

santi'a a Te provocá la dd. Dr. *Aureliu M. Goldisiu*, etc., Hei, dle secretariu, — trebun scfi ca de alta natura au fostu atacurile acesti domni; éra peccatoles Dvostre sunt cu totulu altu soiu!

Apoi soiu eu si scie totu clerulu si populu din de Ddiu scutit'a diecesa a *Caranebesiulu*, ce judecata a pronunciatu dlui Dr. *M. Ma* nu de pucine ori a supr'a Dvostre — cu fisou consistorialu.

De altmintrelea speru ca *maritulu* *gresu nationalu bisericescu* — *dora, dore* va indurá, in interesulu autonomiei bieti nostri, de a Vi examina mai cu scrupulositate faptele!

Eram s'e-mi incheiu vorb'a cu DTa, *Bartolomeu*, dar mi se revocá in memor epistol'a DTale ce o scriesai amicu lui B. din M. . . . in caus'a paralisarii lui *Babesiu* la candidarea, resp. alegerea de ablegatu cerculu electoralu *Sasca*, — care epistol'a tiens conjuratiunea dvostre contra pers'ona *Babesiu*, si deca pottesci, dle secretariu, gat'a a o comunicá *per extensum*, in acestu tuitu diariu.

Epistol'a acést'a, Te potu asecurá ca o nioi dlui *Babesiu* nu i-am comunicat'o, ca o voiamu si eu s'e tornu oleu in foculu escase prin man'a sacrilega a dvostre; nioi nu voiamu s'e abusedu de confidenti'a pectivulu meu amicu, — pre carele de sigl'ati fi persecutatu pana la mórté!

Acum dara — remasu bunu, dle *Bartolomeu*, fa-ti voi'a si mai isbesce cum vrei in *casii* si „*sateliti*” lui *Babesiu*, — cari asecura, ca-Ti vor paralisá veri ce lovituri Ti vor întorce totu cu aceeasi mesura, cu li vei mesurá!!

Aradu, in diu'a S. S. Archangeli *Mihailu* si *Gavrilu*, 8/20 noemvre 1872.

Petru Petroviciu, asesoru-referinte la Consistoriulu arad.

Concursu.

Pentru ocuparea parohiei gr. ort. mane din *Valea-boului*, cottulu *Carasiulu*, top. *Caranebesiulu*, se deschide concursu la finea lui februaru c. v.

Venitulu parohialu este birulu si indatinata de la 132 case cu 748 suflete; tituru naturalu cu gradina de legume si un'a siune de 32 jugere pamentu parohialu.

Cei ce voescu a concurge, au s'e subna petitiunile loru pana la numitulu termenu proviedute cu testimoniile prescrie de statulu org. si daga sunt preoti, cu testimoni de promotiune dela ven. Consistoriu; caci neadjuatate, nu se vor luá in consideratiune.

Competitorii sunt potiti a se presia in pers'ona nainte de actulu alegerii; muna; éra rogáre s'e le predeá pré on. d. topresbiteru adressandu-le sinodulu parochialu *Valea-boului*, din siedint'a comitetu par. tienuta in 30 ianuariu 1873.

Nic. Andreovicu protopopu.

1-3

Concursu

Statiunea invetiatorésca din com. *Foen*, protopopiatulu *Cisavei*, devenindu cante, cu acést'a se publica concursu pana 4 martiu c. v. a. c. in care di va fi si alegere. Salariulu anualu este urmatorulu:

1. 300 fl. v. a. de la comuna, si 40 fl. la Ilust. Sa dlui *Andrei Mocioni*.
2. 2 jugere estravilanu.
3. 8^o de paie si
4. 2^o de lemne, si cortelu liberu cu dina.

Cei ce dorescu a ocupá acestu postu, de a trimite recursurile sale presiedinteliu mitetulu par. dlui *Andrei Mocioni*, in *Foen*. Se cere ca competentii s'e se infaciésa in vre-o domineca, s'eu serbatóre in pers'ona *Foen*, 4 feb. 1873.

1-3

Justinu Cota, m. In co'ntielegere cu Il. Sa dlui A. Mocioni.

Concursu.

Pentru implinirea statiunei vacante de vetiaturu la scóla confesiunala ort. romana comun'a *Vlaicovetiu*, cottulu *Timisórei*, pre presbiteratulu *Versietulu*. — Emolumintu sunt: 300 fl. v. a. 2 jugere de pamentu ararin, una gradina de 600 □ stanganii estravil si un'a intervalana, 3 orgli de lemne pentru caldiera scólei si 2 orgli pentru invetiaturu. Terminulu e pana la 10 februaru a. c. st. v.

Doritorii de a ocupá acestu postu, s'avisati: recoursele loru bine instruite si proviedute cu tote documintele prescrie in statulu org. bisericescu, adnulate comitetulu parochialu s'e le substerna comitetulu protopresbiteru la *Popovicu* in *Mercina*, post'a ultima *Varad* afora de acést'a vor avé a se presentá intro mineca s'au serbatóre in bisericea pentru cantu — Diu'a alegerii va fi cea d'antaiu dominu dupa espirare concursulu.

Vlaicovetiu, 16 ianuariu 1873.

Comitetulu parochialu In co'ntielegere cu dlui protopresbiteru tractualu *Ioane Popovicu*.